

แนวทางปฏิบัติด้านการผลิตที่สะอาดสำหรับฟาร์มสุกร

ส่วนน้ำเสียเกษตรกรรม กองจัดการคุณภาพน้ำ

การเลี้ยงสุกร นอกจากการให้อาหารและน้ำ เพื่อการเจริญเติบโตของสุกรแล้ว ยังมีการใช้ทรัพยากรอีกหลายชนิดในปริมาณมาก เช่น การใช้น้ำในการล้างทำความสะอาดพื้นคอกและลดอุณหภูมิให้แก่ตัวสุกร การใช้เชื้อเพลิงหรือพลังงานไฟฟ้าเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ลูกสุกร และการผสมอาหาร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้หากขาดการจัดการอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง รวมทั้งของเสียที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุกร สิ่งขี้ถ่าย น้ำเสียที่เกิดจากการล้างคอก ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการจัดการของเสียและน้ำเสียเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งถูกระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมในปริมาณมาก ส่งผลกระทบต่อชุมชน และสภาพแวดล้อม

ดังนั้น แนวทางปฏิบัติด้านการผลิตที่สะอาดสำหรับฟาร์มสุกร มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับผู้ประกอบการฟาร์มสุกรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวทางเทคโนโลยีสะอาดหรือการผลิตที่สะอาดในการจัดการมลพิษจากฟาร์มสุกรตามแนวทางการป้องกันมลพิษหรือการผลิตที่สะอาดให้กับผู้ประกอบการฟาร์มสุกร และผู้สนใจ นำไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตและเลี้ยงสุกร เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางตลาด ซึ่งการนำแนวทางปฏิบัติด้านการผลิตที่สะอาดมาใช้ในการเลี้ยงสุกร มีข้อเสนอแนะ วิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่สำคัญในการเลี้ยงสุกรเพื่อการลดของเสีย/และลดการใช้ทรัพยากรที่แหล่งกำเนิด

ปัจจัยที่สำคัญต่อการเลี้ยงสุกร และการลดของเสียที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย

1.1 การคัดเลือกพันธุ์สุกรที่ดี กรณีการผลิตลูกสุกรจำหน่ายควรคัดเลือกสุกรพ่อแม่พันธุ์ที่แข็งแรง เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว สามารถปรับตัวได้ สำหรับกรณีการเลี้ยงสุกรขุน ควรคัดเลือกสุกรที่มีลักษณะดี คือ ลำตัวยาว ผิวเรียบ โตเร็ว กินอาหารน้อย น้ำหนักมาก ใช้เวลาเลี้ยงสั้น สุขภาพแข็งแรง ทนทานต่อโรคและสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงได้ดี

1.2 การเตรียมโรงเรือนสุกร การจัดตั้งโรงเรือนให้มีลักษณะที่ดีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สุกรมีการเจริญเติบโตที่ดี และป้องกันการติดเชื้อโรค รวมทั้งทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยลักษณะโรงเรือนที่ดีประกอบด้วย

- โรงเรือนสุกร สถานที่ตั้งฟาร์มอยู่ห่างจากโรงฆ่าสัตว์ ตลาดนัดค้าสัตว์ ไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร และเป็นบริเวณที่ไม่มีปัญหาเรื่องโรคระบาด และอยู่ในทิศใต้ลมเพื่อป้องกันกลิ่นเหม็นรบกวนบ้านพักบริเวณใกล้เคียง ตั้งอยู่ในที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง มีน้ำสะอาดใช้ตลอดปี และควรสร้างในแนวทิศตะวันออก - ตะวันตก เพื่อไม่ให้แสงแดดส่องตลอดวัน

- การวางผังคอก การแบ่งคอกในโรงเรือน ขนาดคอกควรมีความเหมาะสมกับสุกรที่จะเลี้ยง เพื่อความเป็นอยู่ที่สบายและกินอาหารได้ทั่วถึง โดยเฉลี่ยพื้นที่การเลี้ยงสุกรขุน ไม่น้อยกว่า 1 ตารางเมตร/ตัว ส่วนสุกรพ่อแม่พันธุ์ ไม่น้อยกว่า 7.5 ตารางเมตร/ตัว และแม่พันธุ์ ไม่น้อยกว่า 1.32 ตารางเมตร/ตัว

1.3 อาหารสำหรับเลี้ยงสุกร การให้อาหารที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของสุกรในระยะต่างๆ นอกจากจะช่วยให้สุกรเจริญเติบโตได้ดี ยังสามารถลดของเสียที่เกิดขึ้น เช่น อาหารที่ตกค้าง ทำให้เกิดการหมักหมมและเน่าเสีย เป็นต้น ได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. แนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อลดการสูญเสียทรัพยากรของฟาร์มสุกร

กระบวนการผลิตสุกรมีขั้นตอนที่มีการใช้ทรัพยากรในการผลิตและก่อให้เกิดความสูญเสียที่มีปริมาณและลักษณะที่ต่างกัน การควบคุม และป้องกันการสูญเสียทรัพยากรและการเกิดของเสียจากการเลี้ยงสุกร ทำได้โดยการปฏิบัติตามเกณฑ์ปฏิบัติ สำหรับทุกขั้นตอนการเลี้ยง ดังนี้

2.1 การเลี้ยงลูกสุกร ควรใช้กล่องกระสอบแทนใช้ไฟฟ้าในการให้ความอบอุ่นแก่ลูกสุกร

2.2 การลดอุณหภูมิและการระบายอากาศ ควรสร้างโรงเรือนในแนวทิศตะวันออก - ตะวันตก เพื่อไม่ให้แสงแดดส่องตลอดวัน ลดการใช้ทรัพยากร (น้ำ/ไฟฟ้า) ในการควบคุมอุณหภูมิในโรงเรือน ลดการใช้น้ำจากการระบายความร้อนให้สุกร เช่น ใช้ระบบน้ำหยดสำหรับสุกรแม่พันธุ์และใช้ส้วมน้ำสำหรับสุกรขุน กรณีโรงเรือนเปิดควรควบคุมให้โรงเรือนมีการระบายอากาศได้ดี หากเป็นกรณีของโรงเรือนปิด (Evap) ควรออกแบบไม่ให้ท่อระบายอากาศหันไปทางชุมชน

2.3 การเตรียมอาหาร ให้อาหาร และน้ำกินแก่สุกร ควรเตรียมและผสมอาหารควรบันทึกการใช้แต่ละชนิดและอาหารที่ผสมแล้วทุกครั้ง เพื่อวางแผนการจัดซื้อได้อย่างเหมาะสม และป้องกันวัตถุดิบเสื่อมคุณภาพ การให้อาหารแก่สุกร ควรให้ในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการในแต่ละช่วงอายุ ควรติดตั้งหัวจับน้ำให้เพียงพอกับจำนวนสุกรที่เลี้ยง และปรับระดับหัวจับน้ำให้พอดีกับขนาดของสุกร

2.4 การทำความสะอาดคอกและโรงเรือนสุกร ควรมีการวางแผนคอกให้ถูกกับพฤติกรรมการขับถ่ายและกินอาหารของสุกร เก็บกวาดและรวบรวมมูลสุกร อย่างน้อย 2 ครั้ง/วัน และล้างคอก อย่างน้อยทุก 2 วัน ก่อนล้างคอกควรฉีดสเปรย์น้ำให้ทั่วพื้นคอก และใช้จุลินทรีย์ (อีเอ็ม) ใส่ลงในส้วมน้ำเพื่อลดกลิ่นเหม็น

2.5 การจัดการมูลสุกร ควรปรับปรุงพื้นของลานตากให้มีสภาพการระบายน้ำที่ดี ลานตากมูลควรมีหลังคาหรือใช้พลาสติกปิดคลุมลานตาก และเกลี่ยกระจายชั้นมูลสุกรให้มีความหนาน้อยสุด เพื่อให้แห้งเร็วที่สุดและเก็บรวบรวมใส่ถุงเมื่อมูลสุกรแห้งและนำไปเก็บที่โรงเก็บที่มีหลังคาคลุมและพื้นโรงเก็บเป็นคอนกรีตยกสูงจากพื้นดินไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร และนำมูลสุกรไปใช้ประโยชน์ เช่น เพาะปลูกพืช ต่อไป

2.6 การบำบัดน้ำเสีย ควรจัดให้มีบ่อดักมูลสุกรในบ่อแรกก่อนเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียที่สามารถบำบัดน้ำเสียได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน และดูแลระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 การจัดการของเสียอื่นๆ เช่น

- หลอดฉีดยา อาจนำกลับมาใช้ใหม่ โดยต้องต้มในน้ำเดือดนานอย่างน้อย 30 นาที เพื่อทำลายเชื้อโรค ป้องกันโรคระบาด

- รกและซากสุกร ต้องทำลายในบริเวณที่ห่างจากโรงเรือน และกำจัดได้ 3 วิธี คือ บ่อทิ้งซาก การฝัง และการเผา

รูปที่ 1 ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อลดการสูญเสียทรัพยากรของฟาร์มสุกร